

Sámegiela *sn*-álgosaš sánit etymologalaš geahčastagas

ILONA RAUHALA

Helssega universitehta

Sátneálgosaš konsonántačoahkit leat oalle odđa fenomenat sámegielain. Dat gávdnojit goittotge sihke loatnasániin ja árbesániin, earenoamážit ekspressiiva sániin. Dát dutkamuš guorahallá davvisámegiela *sn*-álgosaš sániid semantihkalaččat ja etymologalaččat. Čuolbmagažaldagat leat, maid *sn*-sánit mearkkašit ja gos ja goas dat leat bohtán sámegillii. Jearan maiddá mo konsonántačoahkki *sn*- lea ihtán sániide. Leago dat álo bohtán loatnasáni mielde vai leago *s*- ihtán sátná i manjelis ja man dihtii?

Dutkamuša metoda lea etymologalaš. Lean čoaggán materiála Álgu-diehtovuodus, mii lea etymologalaš diehtovuoddu. Materiálan leat davvisámegiela sánit. Dutkkan sániid semantihka ja daid vuolggasaji, ja daid vuodul juogán sániid joavkkuide. Geahčan makkár gielain sánit leat luoikkahuvvon ja dan bokte geahččalan ipmirdit, mo sátneálgosaš konsonántačoahkki *sn*- lea ihtán gillii ja makkár funkšuvdna das lea.

Dutkamuša bohtosat leat, ahte sámegiela *sn*-álgosaš sániid semantihkalaš giellit leat hui seammaláganat go *sn*-álgosaš sániid semantihka skandinávalaš gielain. Sihke sámegielain ja skandinávalaš gielain sátneálgosaš *sn*- gávdno sániin, mat leat ekspressiivvat. Leage jáhkehahti, ahte *sn*-sániin leat dihto semantihkalaš attrakšuvdnaguovddážat, mat gesset odđa sániid mielde vaikke dain álgoálggus ii livččege leamaš *sn*-, nugo *snuolga* dahje suomelaš loatnasánit nugo *snogas*. Dán artihkkalis evttohuvvojit moadde odđa loatnaetymologiiija sihke skandinávalaš gielain (nugo *snuogga*) ja suomagielas (*snogas*).

Fáddásánit: etymologiiija, semantihka, jietnasymbolihka, ekspressiiva sánit, onomatopietikon

1. Láidehus

Sátneálgosaš konsonántačoahkit leat odđa fenomenat sámegielaid sátnevuorkkáiin. Urálalaš gielaide fonologalaš struktuvra lea álgoálggus leamaš (C)V(V)C(C)V¹, nugo ovdamearkan sánis *guolli*, mii lea urálalaš vuodđogillii rekonstruerejuvvon hápmái **kala*. Sámegielat juhkkajuvvojit árbevirolaččat guovtti jovkui, oarje- ja nuortasámegielaide. Ante Aikio (2006; 2012: 77) juohká vuodđosámegiela vuodul sámegielaid golmma jovkui: oarjelullisuopmanii (> lullisámegiella, ubmija bitonsámegiella), oarjedavvisuopmanii (> julevsámegiella, davvisámegiella) ja nuortasuopmanii (> anárašgiella, nuortalašgiella, gieldda- ja áhkkielálgosámegiella), main dánáigásaš sámegielat leat gárggiidan. Sátneálgosaš konsonántačoahkit leat

1 C = konsonánta, V = vokála

ihtán vuodđosámeigiela oarjelulli- ja oarjedavvisuopmaniidda nu ahte *s-álgosaš konsonántačoahkit leat ihtán goappáge suopmanii, muhto sátneálgosaš klusiila + likvida -konsonántačoahkit leat ihtán dušše oarjelullisuopmanii. (Aikio 2012: 77.) Dát dutkamuš guoská *sn*-álgosaš konsonántačoahkiide, ja dan dihte lean gohčodan sihke oarjelulli- ja oarjedavvisuopmaniid oarjesámeigiellan. Sátneálgosaš konsonántačoahkit eai goit leat dušše oarjesámeigielaid fenomenat. Dat gávdnojit maid nuortasámeigielain, earenoamážit anárašgielas. Aikio (2012: 77) mielde sátneálgosaš konsonántačoahkit, mat leat anáraš- ja nuortalašgielain, leat ihtán davvisámeigiela váikkuhusa dihte. Anárašgielas leat goittotge maid dakkár *sn*-álgosaš sánit, mat eai gávdno davvisámeigielas.

Sátneálgosaš konsonántačoahkit leat jáhkkimis boahtán sámeigielaide skandinávlaš giellaoktavuođaid mielde. Ođđa jietnadagat sáhttet leavvat maid árbevirolaš sátnevuorkái. Dakkár sánit, mat orrot vierrásat, ovdanbuktet bures affeavtta. Ođđa jietnadagat sáhttet orrut fiidnát ja danne vieris jietnadagat sáhttet leavvat maid boares sániide. (E. Itkonen 1966: 133.) Maid sátneálgosaš konsonántačoahkki *sn*- lea leavvan sámeigiela árbesániide, ja oasis sániin dat ovdanbuktá ekspressiiva iešvuoda. Sámeigielaid ekspressiiva sánit eai leat ollu dutkojuvvon, muhto fuobmá goit Ante Aikio (2001; 2009) čállošiid ja maid Marjatta Jomppanena (2011; 2013) čállošiid koloratiivakonstrukšuvnna birra. Suomagielas leat ekspressiiva sánit leamaš jo guhká dutkama vuolde. Dan birra dahkkon dutkamušain lea ságastallojuvvon ollu ekspressiiva sániid birra (omd. Länsimäki 1987; Jarva 2003; Kulonen 2010; Koponen 2013). Kulonen (2010) ja Koponen (2013) leaba dutkan ekspressiiva sátnevuorkká maid sámeigielain, muhto eanet urálalaš konteavsttas.

Guorahalan dán artihkkalis davvisámi *sn*-álgosaš sániid etymologalaččat. Dehálaš gažaldagat leat, makkár semantihkalaš gittiide sámeigiela *sn*-álgosaš sánit gullet ja mo eará gielain boahtán loatnasánit juohkásit semantihkalaččat. Dutkkan maid, mo giellaoktavuođat váikkuhit semantihkalaš gittiide ja árbesániid iešvuodaide. Lean Álgu-diehtovuodus, mii lea sámeigielaid etymologalaš diehtovuodđu, čoaggán buot *sn*-álgosaš sátnebearrašiid (oktiibuot 58 sáni). Analyseren sátnevuorkká semantihkalaččat ja evttohan maid muhtun ođđa etymologijaid. Dutkkan maid, man dábálaččat *sn*-álgosaš sánit leat nuortasámeigielain ja mo dat leat boahtán daidda gielaide. Loahpageahčen artihkkala lea oanáduslistu.

2. Ekspressiiva sánit

2.1 Ekspressivitehta

Eanaš *sn*-álgosaš sánit leat nu gohčoduvvon ekspressiiva sánit. Iešgudet dutkiin leat iešgudetlágan oainnut tearpmas ekspressiiva. Suomagiela suopmaniid dutki Vesa Jarva (2003: 11–12) mielde ekspressivitehta lea ceahkálás fenomena. Sánit eai leat juogo ollásit ekspressiivvat dahje eahpe-ekspressiivvat, muhto eanet dahje unnit ekspressiivvat. Jarva (2003: 72–89) mielde sániin leat ekspressiiva iešvuodát, mat leat semantihkalaččat, syntávssalaš-pragmatihkalaččat ja morfologalaš-fonologalaččat. Dat máksá, ahte ekspressivitehta oidno sáni mearkkašumis, geavaheamis ja/dahje dan ráhkadusas. Ulla-Maija Kulonen (2010: 19) jurddaša seamma láhkai go Jarva. Son goit juohká ekspressiiva sániid guovtti oassái: onomatopoehtalaš ja deskriptiivvalaš sániide. Onomatopoehtalaš sánit govvidit jiena, ja deskriptiivvalaš sánit govvidit eará iešvuodaid.

Semiotihkalaš tearpmat *ikona*, *indeksa* ja *symbola* leat bohtán geavahussii maid gielladutkamušain (Anttila 1976: 129; Jarva 2003: 67). Ekspressiiva sánit leat ikonabbot go dábálaš sánit. Dat máksá, ahte ekspressiiva sánit govvidit ulbmiliiddiset jietnadatlaččat dahje fonologalaččat. Dakkár sánit leat dábálaččat onomatopoehtalaččat ja govvidit jiena, nugo *roahčat*.

Raimo Anttila (1976: 130) mielde ekspressiiva sániid jietnadráhkadus ii dárbbáš leat hirbmat dárkil. Daid sániid jietnadráhkadus ii goit sáhte leat vaikko mii dan dihte go ekspressiiva sániin leat iežaset sátnehámit (ibid.). Gielladutkit leat ipmirdan, ahte gielaid sátnevuorkái gullet maid ekspressiiva sánit, mat sistisdollet sániid, mat guddet emotionála ja affektiivva iešvuodaid. Sániin lea mielde maid eará ikonisitehta go dušše áđđestallan onomatopoetikon, mii máksá ahte sáni jietnadráhkadus sáhtá govvidit maid eará go jiena, nugo lihkadeami dahje oinnolaš iešvuodaid.

Aikio (2009: 26–27) mielde tearbma ekspressiiva dárkkuha dušše semantihkalaš kategorijja. Sánit, mat čájehit affeavtta dahje lasihit positiivvalaš dahje negatiivvalaš affeavtta neutrála mearkkašumiide, leat namuhuvvon ekspressiivan (Aikio 2009: 26–27; Kulonen 2006: 323–324). Jos dákkár sánit čájehit ekspressiiva mearkkašumi jietnadatlaččat, de gohčoda Aikio dan jietnasymbolihkkan.

Jarva ja Aikio leaba ovttaoavilis das, ahte ekspressivitehta ii leat etymologalaš iešvuohhta. Sáni sáhtá leat loatna, muhto maiddái ekspressiiva. Ekspressiiva

loatnasánit bohtet dábálaččat dihto attrakšuvdnaguovddážiidda (Grönholm 1988). Johanna Laakso [2010] lea guorahallan suomagiela suopmaniid fonema *f*, ja dat gávdno earenoamážit dakkár semantihkalaš gittiin mat govvidit morálaš laččat dahje estehtalaččat unohis olbmuid (omd. *flatku* 'nissonolmmoš geas lea heajos morála'), dahje estehtalaččat heajos iešvuodaid dahje lihkademiid, nugo *firrata* 'šlimput'. Sámeagiela *sn*-sániid semantihkalaš attrakšuvdnaguovddažat leat earenoamážit 'njálbmi', 'njunni', 'báttit' ja 'jienat'. Affeakta dáin sániin lea dábálaččat negatiivvalaš.

Ekspressivitehta ja ekspressiiva sánit leat leamaš ságastallama vuolde maid indoeurohpalaš gielaide dutkamis. Indoeurohpalaš gielaide dutkamis earenoamážit nu gohčoduvvon *mobiila-s* (eang. *s-mobile*) lea ipmirduvvon ekspressiiva elemeantan (Southern 1999: 278–279). Dákkár *mobiila s* lea oahpis maid suomagiela suopmaniin ja dat orru leamen juogalágan ekspressiiva elemeanta (gč. kapihtala 4.1). Sihke indoeurohpalaš ja suoma-ugralaš gielladutkamis leat onomatopoehtalaš sánit oidnojuvvon ikonalaš sátnin, go dábálaččat dakkár sánit govvidit jiena jietnadatlaččat.

Ekspressiiva sátnivuorkká dutkamis lea dehálaš guorahallat sániid ráhkadusaid sihke jietnadatlaččat ja semantihkalaččat. Dat lea váttis bargu dan dihte go ekspressiiva sániid ráhkadus variere sihke jietnadatlaččat ja semantihkalaččat eanet go dábálaš sániid ráhkadus. Varieren lea maid earalágan go dábálaš sátnivuorkkás. Prinsihppan sáhtášii leat dat, ahte mađe eahpečielgasut sátnbearraša jietnadráhkadus lea, dađe dárkilabbot galgá iskat dan semantihka. Dán dutkamušas áiggun čájehit, ahte maiddái dakkár loatnasániide, main álgoálggus ii leat s álggus, sáhtá ihtit *s*, dábálaččat ekspressiiva mearkkašumi dihte. Dán artihkkalis evttohange dan dihte maid moadde suopmelaš etymologijja, vaikko suomagielas eai dábálaččat *sn*-álgosaš sánit gávdnoge.

2.2 Jietnasymbolihkka

Tearbma *jietnasymbolihkka* mearkkaša, ahte sátni govvida affeavtta jietnadatlaččat dahje fonologalaččat. Aikio (2001: 61; 2009: 26) lea fuobmán, ahte sátnéalgošaš konsonánttat *c*, *š* ja palatála-nasála *nj* leat sámeagielas typihkalaš konsonánttat, mat gávdnojit ekspressiiva sániin. Son fuomášuhtá, ahte ekspressiiva sánit leat fonologalaččat hui guovtteláganat sáme- ja suomagielas. Suomagielas konsonánttat *h* ja *r* ja vokálat *ö* ja *y* leat dábálaččat ekspressiiva sániin (Jarva 2003: 88). Dáid

erohusaid dihte ii sáhte árvalit, makkár jietnadatlaš iešvuodát ekspressiiva sániin leat urálalaš vuodđogielas, vaikko earenoamážit suomagiela etymologalaš dutkamušain leat dološ ekspressiiva sánit evttohuvvonge (omd. Koponen 1998; 2013; SSA 1992–2000; Kulonen 2010: 244–246).

Odđa jietnadatlaš elemeanttat leat dábálaččat válđojuvvon ekspressiiva sátnesuorkái (Campbell 2004: 77–78). Ovdamearkan suomagielas vokála *ö* lea viehka odđa jietnadat ja dat lea ihtán gillii vuodđosuomagiela manjil. Dat gávdno ekspressiiva sániin ja ovdanbuktá daid jietnasymbolihka. Dán dihte lea álkít ipmirdit, ahte sátnéalgošaš konsonántačoahkki *sn-*, mii lea sámegiela odđa elemeanta, ovdanbuktá sáni ekspressiivavuoda.

Jietnasymbolihkkii gullá maid dat, ahte dihto jietnadatčoahkki guoddá iehčanas mearkkašumi. Dakkár lea ovdamearkka dihtii eangalasgiela sátnéalgošaš konsonántačoahkki *gl-*, mas leat mearkkašumit 'čuovga', 'girkat' ja 'geahččat', nugo *glow* 'šlietnjat', *glimpse* 'geahčastit johtilit', *gloom* 'šlietnjat' (Hinton ja earát 1994: 5; Aikio 2009: 26). Dákkár fenomenas Hinton ja earát (1994) ja Kulonen (2010) geavahit tearpma *fonestema*. Fonestema sáhtá leat ovdamearkka dihtii sátnéalgošaš konsonántačoahkki, nugo *gl-* eangalasgielas, muhto dat sáhtá leat maid guovttestávval sátnemáttá, mii guoddá mearkkašumi, muhto mii ii gávdno okto (Kulonen 2010: 242–244). Kulonen (2010) ja maid Koponen (2013) geavaheaba fonestema álggus mearkka #. Kulonen (2010: 248) lea evttohan ovdamearkka dihtii dakkár fonestema go *#hymi*, mas livčče suomagiela *hymistä* 'jietnadiit vuollegaččat, himihit' ja sámegiela *sapmat* gárggiidan. Aikio (2009: 26) mielde dat ii leat fonestema, muhto ekspressiiva indikáhtor. Dán dutkamušas geavahan tearpma fonestema, muhto geahččalan geavahit dan nu, ahte dakkár sátneráhkadus, mii sáhtášii gohčoduvvot fonesteman, guoddá mealgat dárkilis mearkkašumi. Ekspressiiva indikáhtor sáhtá leat buoret tearbma dalle, jos fonema guoddá dušše affeavtta.

Aikio (2009: 26) čájeha suomagiela sániid, main lea *ö*, nugo *rötiskö* 'heajos dállu' ja *törky* 'durdi'. Dat *ö* ii čájjet mearkkašumi, muhto affeavtta. Buot Aikio čájeha suomagiela *ö*-sánit leat negatiivvalaččat. Davvisámegielas orru leamen vehá seamma dilli dain sániin, main lea *ci-* álggus, nugo *cihppa*, *civnna* dahje *civzza*. Joavkkus leat mielde goittotge maid sánit, main lea positiivvalaš affeakta, nugo *cizáš*. Dušše ovtta *ci-*álgošaš sánis váilu affeakta, namalassii sánis *cihcit*.

2.3 Terminologija

Ekspressiiva sániid dutkama terminologija lea liikká mánggasuorggálaš go ieš dat sátnevuorká. Dán dutkamušas geavahan earenoamážit Aikio ja Jarva terminologija. Ekspressiiva lea dás semantihkalaš kategoriija ja jietnasymbolihkka čájeha, mo dat ekspressiiva mearkkašupmi oidno sánis. Ekspressiiva mearkkašupmi oidno sihke ekspressiiva indikáhtoriin ja maid fonestemain, jos lea dakkár fonestema, mii guoddá mealgat dárkilis mearkkašumi. Kulonen (2010) ja Koponen (2013) geavaheaba tearpma fonestema maid dalle, go soai čájehaba eanet go ovtastávval sátnehámi. Mun in gohčot dan fonesteman, muhto sátnehápmi.

Lea maid dehálaš fuobmát, ahte sátni ii variere dušše ekspressivitehta dahje affeavtta dihte. Ovdamearkan suomagielas loatnasátni *limonaati* 'bruvsá' < r. *limonad* variere ná: *limu*, *limukka*, *limsa*, *limppa*, *limpsa*, *limpska*, vaikko buot variánttaid mearkkašupmi lea seamma. Dákkár variašuvdna lea hui dábálaš suomagielas ja ovdamearkka dihtii Nikkilä (1998) gohčoda dan suffiksamolsašupmin. Dákkár variašuvdna čájeha eanet idiroleavtta, dialeavtta dahje stiilla go ekspressivitehta, earenoamážit dalle jos mii jurddašit ekspressivitehta dušše semantihkalaš kategoriijan. Fonologalaš variašuvdna ekspressiiva mearkkašumi haga lea dábálaš loatnasániin maid sámeagielas ja maid *sn*-álgosaš sániin.

3. *Sn*-álgosaš sániid guorahallan

3.1 *Sn*-sániid iešvuodát

Jietnadatlaš variašuvdna lea mihtilmas ekspressiiva sániide (Jarva 2003: 79). Dákkár variašuvdnii leat maid *sn*-sániid gaskkas ovdamearkkat, nugo vuodđo-sámegiela **sávlekk* mii gávdno davvisámegielas hámiin *sávlla* ja *snávli*, anárašgielas *staaavlâ* ja nuortalašgielas hámiin *snaaul* ja *staaul* (Aikio 2009: 277). Mearkkašupmi ii variere, muhto juste dakkár unna divrrážiid namahusat, mat muosehuhttet olbmuid, sáhttet oažžut fonologalaš variašuvdna ja dakkár elemeanttaid, mat leat mihtilmasat ekspressiiva sániide (Kulonen 2006: 229–231). Varieren ii ráddjejuvvo dušše sátneálgosaš konsonánttaide. Maid vuosttas stávvala vokálat varierejit ja dan dihte etymologiseren lea váttis, earenoamážit danne go sámegiela ekspressiiva sánit leat unnán dutkojuvvon.

Dutkkan dán artihkkalis dušše *sn*-álgosaš sániid, muhto dat ii leat dat áidna konsonántačoahkki, mii gávdno ekspressiiva sániin. Jo *sn*-álggut varierejit dakkár álgguin go *sm-* (*snurtet* ~ *smurtet*), *st-* (*snoavkit* ~ *stoavkit*) ja *ci-* (*snirki* ~ *cirki*). Lea maid dehálaš fuomášuhttit, ahte konsonántačoahkki *šnj-* lea davvisámegielas ekspressiiva elemeanta (Kulonen 2006: 332), mii čájeha earenoamážit mearkkašumi 'njuoskkas', ovdamearkan *šnjjarvi* 'hui njuoska náhkkebivttas' dahje *šnjjalččas* 'hui njuoskkas (náhkkebiktasa birra)'. Dán dáhpáhusas sáhtášii *šnj-* gohčodit fonesteman, go dat guoddá dárkilit mearkkašumi go dušše ekspressivitehta. Lea dehálaš maid fuobmát, ahte davvisámegielas sátneálgosaš konsonántačoahkki *šn-* ii leat vejolaš.

Nugo lean čájehan, de *sn*-álgosaš sánit varierejit jietnadatlaččat sierra vugiin. Dan lea dehálaš ipmirdit dalle go geahčada sámegiela ekspressiiva sániid ráhka-danvugiid.

3.2 Viidodat

Sátneálgosaš *sn-* lea earenoamážit oarjesámegielaid fenomena, muhto davvisámegiela oarjjábealde, ovdamearkka dihtii julev- ja lullisámegielas, leat sátneálgosaš konsonántačoahkit vel dábálabbot go davvisámegielas. Julevsámegielas orru leame earenoamážit *sn/n*-variašuvdna hui dábálaš (Grundström 1946–1952: 568–598). Grundström (1946–1952) leage alfabetiseren sátneálgosaš konsonántačoahkiid nu, ahte dat gávdnojit seamma sajis go čohkiid manjimus konsonánttat, omd. *sn*-álgosaš sánit leat *n*-bustáva vuolde.

Sátneálgosaš konsonántačoahkit leat árvideamis boahtán sámegillii skandinávalaš giellaoktavuođaid mielde. Aikio (2012: 84) goit evttoha, ahte sátneálgosaš konsonántačoahkit sáhtášedje leat substráhtaváikkuhusat jávkan gielas. Dákkár ovdamearka livččii davvisámegiela sátni *láhppu* 'gassa suotnabáddi', mii gávdno ovdamearkka dihtii julevsámegielas hámis *sláhppo*. Earenoamážit ollu sátneálgosaš konsonántačoahkiid ovdamearkkaid čájeha Aikio (ibid.) lullisámegielas. Aikio evttohus dárkkuha, ahte substráhtaváikkuhus lea boahtán sámegielaide mealgat manjit, sullii seamma áigge go vuodđoskandinávalaš váikkuhus.

Dán dutkamuša materiála lean čoaggán davvisámegielas, mii dárkkuha, ahte buot sánit gávdnojit davvisámegielas. Davvisámegiela lassin eará oarjesámegielain gávdnojit oktanuppelohkái sáni. Guhtta sáni gávdnojit sihke oarjesámegielain ja anárašgielas. Čieža sáni gávdnojit sihke oarje- ja nuortasámegielain. Álgu-

diehtovuodus gávdnjit vihtta sáni, mat leat sihke davvisámegielas ja muhtun nuortasámegielas. Daid sániid gaskkas ii oro leamen boares oktavuoha. Sáni *snuskit* vástta gielddasámegielas lea *снышукэ* ja sáni *snuiba* vástta nuortalašgielas lea *snujp*. Dáid sániid jietnadatlaš oktavuoha lea eahpečielggas ja leage vejolaš, ahte dat eai leat vástagat, muhto loanat davvisámegielas. T. I. Itkonena (1958: 507–508) sátnegirjji mielde measta buot nuortalašgiela *sn*-álgosaš sánit gávdnjit maid davvisámegielas. Dušše sátni *sniimmâd* 'govvet' (T. I. Itkonen 1958: 508; Mosnikoff & Sammallahti 1988 s.v. *sniimmâd*) váilu davvisámegielas. Dat lea ruošša loatnasátni (< ru. *сниматься*, *ibid.*). Dát doarju Aikio evttohusa, ahte *sn*-álgosaš sánit leat leavvan nuortasámegielaide davvisámegielas. Spiehkastat lea anárašgiella, mas gávdnjit sánit, mat váilot davvisámegielas. Dakkár leat ovdamearkan *sniđeh* 'ovttalágan gákkesmuorat', *sniljaastid* 'finadiť', *snirppe-njune*², *snoalttuđ* 'čuohppat muoraid sávdnái', (*s*)*novaldiđ* 'snadjat', *snuvliđ* 'čuohppat niibiin dego mielaheapme'. Anárašgiela sánit gullet seamma semantihkalaš gittiide go *sn*-sánit davvisámegielas. Lea buorre maid fuobmát, ahte anárašgielas *sn* variere *šn*:in. Dakkár variašvudna ii leat davvisámegielas.

3.3 Semantihkka

Sn-álgosaš sánit čujuhit ovdamearkka dihtii posišuvnnaide ja lihkademiide, nugo *sniikket* dahje *snogas*. Oassi sániin mearkkaša maid jietna, nugo *snuđđat*. Sátnevuorkkás leat gal sánit, mat leat neutrálat, nugo *snáhka*, muhto dábálaččat mearkkašupmi lea negatiivvalaš, nugo *snievka* 'báddegeahči; heajos báddi'.

Dán materiála sánit gullet čuoovvovaš semantihkalaš joavkkuide:

eallit	<i>snávli</i> 'sávlla' <i>snáhka</i> 'njiŋnelas čavrris' <i>snárttal</i> 'Mareca penelope' <i>snierttat</i> 'vánddis'
olbmo/ealli oasisit	<i>snarvi</i> , <i>smarvi</i> , <i>smarfi</i> <i>snuđđur</i> 'guoli obbalággá'

2 Sátni *snirppe-njune* muittuha hui olu suoma sáni *nirppanokka* 'cirkenjunni', muhto mearkkašupmi lea anárašgielas konkrehtalaš ja mearkkaša dakkár olbmo, geas lea oanehis ja vuollegis snirke-njunni.

elliid iešvuodat	<i>snolki</i> 'boazu, mii ii hálit borrat; vuollemielaláš olmmoš' <i>snarras</i> 'oanehaš, muhto oavssálaš (bohccočoarvvi birra); riidalahkes' <i>snavggas</i> 'láiki (beatnaga birra)'
náhkki	<i>snuorddas</i> 'báljis (náhkkebiktasa birra)' <i>snarkat</i> 'roamššagit vuoššamiin' <i>snárki</i> 'snorri' <i>snurpanit</i> 'duohpašuvvat' <i>snorri</i> 'snárki' <i>snoađas</i> 'fiinnis ja heittot (náhki birra)'
luondu	<i>sniipa</i> 'vári aláš' <i>snárri</i> 'goalki (čázi birra)'
čuohppat	<i>snáitet</i> 'čuohppat loahpa eret' <i>snadjat</i> 'čuohppat basttohis niibbiin' <i>sneaidadit</i> 'čuohppat bihtá guolis' <i>sneaida</i> 'bihtá (guolis, mii lea sneaidaduvvon)' <i>sneakta</i> 'rastá (čuohppan)'
njunni	<i>snirki</i> , <i>cirki</i> 'ceakkus (njuni birra)' <i>snurzi</i> 'olmmoš, gean njunni lea steaččas' <i>snuolga</i> <i>snuoggat</i> , <i>snuggat</i> <i>snissut</i> , <i>nissut</i> <i>snuđđat</i>
posišuvdna	<i>snugormastit</i> , <i>snuhkormastit</i> <i>snuitit</i> , <i>snuvttet</i> <i>snogas</i> 'njagas (earenoamážit bohcco čorvviid birra)' <i>snahppot</i> <i>snuvlát</i> 'snohkkát'

njálbmi	<i>snoahpat, snoahput</i> <i>snoaltut</i> 'vuovdduštit' <i>snaraidit</i> 'bahčiidit (biergu eallis, mii lea njuvvon ovdalgo dat lea rivttes láhkai jápmán)' <i>sneavvar</i> 'gii borra veháš'
jietna	<i>snievkkas, smievkas</i> 'bistevaš, givssálaš jietna' <i>snealkut</i> 'hámsut (mánngga geardde)' <i>snoalkit</i> 'čoalkit' <i>snuhrrat, skuhrrat</i> <i>snurkit, skurkit</i> 'ruovgat' <i>snoavkit, stoavkit</i> <i>snarrot</i> 'riidalit'
olmmošlaš iešvuodát	<i>snoakkis, snoagga</i> 'vánis; hánis' <i>snarrot</i> 'riidalit' <i>snielis</i> <i>snarras</i> 'riidalahkes; oanehaš, muhto oavssálaš (bohccočoarvvi birra)' <i>snolki</i> 'vuollemielalaš olmmoš; boazu, mii ii hálit borrat'
báttit	<i>snevri, nevri</i> 'báddi' <i>snuvra</i> 'báddi', <i>snurtu</i> 'čuolbma; fárfu (báttis)' <i>snievka, nievka</i> 'báddegeahči; heajos báddi' <i>snierttat</i> 'báddi, mii lea ráhkaduvvon mánngga seakka báttiin'
lihkaeamit	<i>snadđet</i> 'skubbet' <i>snihpput</i> 'doáškut' <i>sniikka</i> 'njáhkát (suoli); suoládit' <i>snuohtardit</i> 'suoládit'

Čuovvovaš bihtás guorahalan dáid sániid etymologalaččat. Čájehan, makkár etymologalaš duogáš sániin lea ja mo dat váikkuha sániid semantihkkii. Evttohan maiddái moadde ođđa etymologija.

4. Etymologija

4.1 Skandinávalaš loatnasánit

Earret eará Qvigstad (1893: 306–309), Lagercrantz (1939) ja Sköld (1961) leat evttohan mánnga skandinávalaš etymologija *sn*-álgosaš sániide. Ovdamearkka dihtii julevsámegielas *sn*-loatnasánit orrot lassánan ja das lea maid stuorit variašuvdna *sn*- ja *n*-álgguid gaskka go davvisámegielas (Grundström 1946–1952).

Indoeurohpaláš gielain lea nu gohčoduvvon *mobiila*-s, mii lea hui dovddus, muhto man funkšuvnnas leat iešguđetlágan teorijat evttohuuvon (gč. Beekes 1995; Southern 1999). Indoeurohpaláš gielain sátneálgosaš *s*- variere sániin, mat leat gárggiidan seammá vuodđohámis. Ovdamearkkat dakkár variašuvnnas leat dárogiela sátnevariánttat *nossa*, *snássa* 'ávkkastallat' (Southern 1999: 245). Nubbi ovdamearka lea skandinávalaš loatnasátni *snurpanit* 'duohpašuvvat' (Lagercrantz 1939 nr. 6723; gč. tabealla 1), mii lea islánddagielas dál *norpa* 'galbmot' ja dárogielas *snerpa* 'deakčut' (Southern 1999: 244). Maid sáni *sneavvar* loatnaoriginála variere: sihke dd. *snæfr* 'fargat, ruoinnas' ja dd. *næfr* 'beakti' leat Southerna (1999: 244–245) mielde gárggiidan seamma gáldus *(s)nebh-.

Sámegiela *sn*-sániin sáhtá leat gažaldat seamma fenomenas, ja sátneálgosaš *s*- livččii dalle elemeanta, mii markere sáni ekspressivitehta. Maid suomagielas ja sámegielain orru leamen seammalágan fenomena, man sáhtášii gohčodit *mobiila*-s:n. Suomagiela Helssega suopmanis (Stáda slánngas) lea ovdamearkan sátni *skidi* 'mánna', mii lea loatna eanгалasgiela sánis *kid* 'id.'. Nubbi ovdamearka lea *spydäri* 'márfe- ja buđetmális' < *pyttipannu* < r. *pytt i panna* 'id.'. Erohus indoeurohpaláš ja sámeg- ja suomagiela *s*-mobiillas lea dat, ahte indoeurohpaláš bealis dat orru leame boares fenomena. Suoma- ja sámegielain fenomena lea ođas ja dat orru varieremin sihke dialeavttalaččat ja idioleavttalaččat.

Tabealla 1 čájeha sániid, mat leat ožžon skandinávalaš etymologija evttohusaid.

Sátni	Mearkkašupmi	Viidodat	Gáldu
<i>snahpput, snahppot</i>	'nohkastit'	sáD	< d. <i>napp</i> 'snahppot' (odđa etymologiija)
<i>snáhpis</i>	'háhppil'	sáL, sáU, sáB, sáD	< sk., vrd. r. <i>snabb</i> , (Qvigstad 1893 s.v. <i>snāhpes</i>)
<i>snáitet</i>	'čuohppat (loahpa eret)'	sáJ, sáA, sáN, sáD	< dd. <i>sneið-</i> (Qvigstad 1893 s.v. <i>snai'to</i>)
<i>sneaida</i>	'bihtta (guolis)'	sáD	< r. <i>snida</i> 'vuollat' (Lagercrantz 1939 nr. 6691–6692.)
<i>sneavvar</i>	'gii borra vehás'	sáD	< dd. <i>snøfr</i> (Qvigstad 1893 s.v. <i>snivas</i>)
<i>snevri, nevri</i>	'báddi'	sáD	< d. <i>snøre</i> (Qvigstad 1893 s.v. <i>snüre</i>)
<i>sniikket</i>	'njáhkát (suoli); suoládit'	sáD	< d. <i>snike</i> (Qvigstad 1893 s.v. <i>sniakit</i>)
<i>sniipa</i>	'vári aláš'	sáD	< sk. (Lagercrantz 1939 nr. 6696)
<i>snoađas</i>	'finnis ja heittot (náhki birra)'	sáJ, sáD	< dd. * <i>snjóða</i> (> dd. <i>snoðinn</i> 'báljis' (odđa etymologiija)
<i>snoakkis, snoagga</i>	'vánis; hánis'	sáD	< dr. <i>nogha</i> (odđa etymologiija)
<i>snorri</i>	'snoraldagat'	sáL, sáJ, sáD, sáA	< sk. (Lagercrantz 1939 nr. 6705)
<i>snuddat, snuddut</i>	'vuoignat dahppon njuniin'	sáJ, sáD, sáA	< d. <i>snýda</i> (Qvigstad 1893 s.v. <i>snuddot</i>)
<i>snuoggat, snuggat</i>	'susttašit; guorahallat'	sáD, sáJ	< r. <i>snoka</i> (odđa etymologiija)
<i>snuorddas</i>	'báljis (náhkkebiktasa birra); hánis'	sáD	?? < dd. * <i>snauðr</i> 'geafi, báljis' (odđa etymologiija)
<i>snurkit</i>	'ruovgat'	sáJ, sáD, sáN, sáG	< sk. (Lagercrantz 1939 nr. 6721)
<i>snurpanit</i>	'duohpašuvvat'	sáL, sáD	< sk., vrd. isl. <i>norpa</i> 'galbmot', d. <i>snerpa</i> 'deakčut' (Lagercrantz 1939 nr. 6723; Southern 1999: 244)
<i>snurtu</i>	'čuolbma; fárfu (báttis)'	sáJ, sáD, sáA	< dd. <i>snurða</i> (Ante Aikio [persovnnalaš gulahallan 2013])
<i>snuvra</i>	'báddi (doarttas)'	sáL, sáD	< sk. dahje nmsu. (Lagercrantz 1939 nr. 6731)

Tabealla 1. Sn-sániid skandinávalaš etymologiija evttohusat.

Buot deháleamos dutkit skandinávalaš loatnasániid etymologiseremis leaba Lagercrantz ja Qvigstad. Lagercrantz (1939) evttohusaid lea váttis ipmirdit, go son ii leat álo namuhan, makkár skandinávalaš sátni lea loatnasáni duohkin.

Sátni *sniipa* 'vári aláš' sáhtta maid gullat oktii *snuiba*-sániin, muhto dalle dan vokálavásta livččii eahpenjuolggaduslaš. Davvisámegiela sánis *snuiba* lea T. I. Itkonena (1958: 508) mielde vástta nuortalašgielas (*snuip*), muhto dat sáhtta goit leat loatnasátni davvisámegielas. Julevsámegielas gávdno *sjnibe* 'snuiba', mii lea jietnadatlaččat lagabut sáni *sniipa* go *snuiba*. Jos dáin ii leat etymologalaččat seamma álgovuolgga, nugo vokálaid vuodul orru leamen, de dát sánit sáhttet leat lahkonan nubbi nuppi mañnelis.

Dakkár *sn*-álgosaš sánit, mat dárkkuhit čuohppama, leat miellagiddevaččat dan dihte go dat leat jietnadatlaččat hui ovttalárganat: *snáitet* čuohppat loahpa eret, *snadjat* čuohppat basttohis niibbiin, *nádjat*, *sneaida*, *sneidadit* ja *sneakta* 'rastá (čuohppan)'. Sánit *sneidadit* ja *sneaida* gullet oktii. Sánis *sneaida* lea ráhkaduvvon vearba *sneidadit* čuohppat bihtá guolis eret, vaikko *Álgu*-diehtovuodus dat guokte sáni eai leatge ovttastahnton. Lagercrantz (1939 nr. 6691–6692) mielde *sneaida* lea vuolgán ruotagiela sánis *snida* 'vuollat', muhto sáni fonologijja mielde dat gal lea boarrásut loatna, dološdárogiela sánis **sneið*- (vrd. isl. *sneið* 'čuohppon bihtá', Hellquist 1922 s.v. *snida*). Seamma gáldus boahká maid vearba *snáitet* (Qvigstad 1893 s.v. *snai'to*). Dán joavkku eará sániid álgovuolgaga lea váddásut čilget. Jan de Vries (2000 (1961): 521–522) goit čájeha joavkku *sn*-álgosaš sániid dološdárogielas, mat gárggiidit mearkkašumis 'juoga čalbmáičuohcci'. Dakkár mearkkašumit leat ovdamearkka dihtii 'njunni, geahči', čuohppat, 'bastil' ja 'viissis'. Earenoamáš miellagiddevaš lea, ahte dáid sániid vuosttas stávvala vokálat varierejit nugo **sne*- ja **sno*-, ovdamearkka dihtii **snata* 'geahči', **snei*- nugo *sneið*, ja **sneu*-, mii sisttisdoallá sániid, maid mearkkašupmi lea negatiivvalaš, nugo dd. *snauðr* 'geafi, báljis'. Sámeigiela sánit reflekterejit dološdárogiela sániid vokála-varierema ja dan dihte leage jáhkehahtti, ahte ovdalis máinnašuvvon sánit leat sierra skandinávalaš dialeavttain luoikkahuvvon sámeigielaide.

Sámeigiela sátni *snuorddas* 'báljis', mii čujuha náhkkebiktasa báljivuhtii, sáhtta leat loatna dološdárogiela sánis *snauðr* 'geafi, báljis'. Semantihkalaččat sániid buhtastahntin heive, muhto fonologalaččat dat lea veháš eahpečielggas. Diftonga *uo* lea sámeigielas šaddan vokálas *a*, nugo *vuodjit* < suoma-ugralaš vuodđogiela **aja*- 'vuodjit'. Dan dihte go *snuorddas* gávdno dušše davvisámegielas, de orru leame imašlaš čilgehus, ahte sátni livččii boaris. Dan dihte diftonga *uo* sáhtášii leat nu gohčoduvvon etymologalaš substitušuvdna (gč. omd. Aikio 2007;

Rauhala 2014). Etymologalaš substitušuvnnas ođđa loatna lea vuogáiduvvon gillii nu, ahte dat orru olles dahje muhtin oassái seammalágan go boares sánitge. Sáme-giela sátni *haddi* lea ovdamearkka dihtii loatna suomagiela sánis *hinta* 'haddi', muhto suomagiela vuosttas stávvála vokála *i* lea substituieren *a*:n. Dat lea vokála *i* vástta boares árbesániin, nugo *fargat*, man vástta suomagielas lea *virkeä* (SSA 1992–2000 s.v. *virkeä*). Boares germánalaš loatnasániin, mat leat luoikkahuvvon vuodđosámegillii ovdal vokálanuppástusa **a > uo* sáhtta leat analogalaš málle, mii lea geavahuvvon maid skandinávalaš loatnasániid substituieremis.

Konsonántačoahkki *-rdd-* sáhtášii leat metatesa dološdárogiela čoahkis *-ðr-*. Dábálaččat goit dološdárogiela čoahki *-ðr-* vástta sámegielas lea *-rtt-*, ii *-rdd-* beroškeahtta das, ahte *-rdd-* livččii vuorddehahti (Koivulehto 1988). Dan dihte galggašii gávdnat eanet dakkár dáhpáhusaid, main *-ðr-* vástta livččii *-rdd-*. Okta váttisvuohta ain sáhtta leat, ahte dološdárogiela *-r* lea maskuliinna mearka, iige gula máddagii. Sáme-giela sáni *snuorddas* loahppa *-as* lea adjektiivasuffiksa.

Nubbi sátni, mii govvida náhki iešvuođa ja sáhtta leat skandinávalaš loatna lea *snoađas* 'fiinnis ja heittot (náhki birra)'. Dasa lea vástta julevsámegielas, *snoada* 'id.'. Datge sáhtta leat dološdárogielas boah tán, sánis **snjóđa*, mas lea ihtán *snoðinn* 'báljis'. Konsonántačoahkki *snj-* sáni álggus ii leat davvisámegielas vejolaš go fer-te leat juogo *sn-* dahje *šnj-*. Dan dihte lea vejolaš, ahte palataliseren lea jávkan loatnasánis. Guhkes *o* lea substituerejuvvon diftongan *oa*, ja hámis *snoađas* lea guovddáškonsonántta geahnohis dássi, go fas julevsámegielas sánis *snoada* lea gievrras dássi.

Sániin *snuđđat* ja *snuđđut* lea seamma mearkkašupmi ja dat gullet oktii variántan, vaikko Nielsen (1938: s.v. *snuđđât*, *snuđđot*) lea daid dušše veardádallan. Daid vástta lea julevsámegielas sátni *snutôt* (Lagercrantz 1939 nr. 6714; Grundström 1946–1952 s.v. *snutôt*). Dát sánit leat vuolgán dárogielas sánis *snyda* 'snuđđat' (Qvigstad 1893 s.v. *snuđđot*). Lea jáhkehahti, ahte *snuđđut* lea ráhkaduvvon intransitiivasuffiksa bokte. Hápmi *snuđđat* lea árvideames njuolgga loatna.

T. I. Itkonen (1958: 508) ovttahtta anárašgielas *snuđgeđ*, nuortalašgielas *snodggad* 'snuđđat (čieruma maññil)', gielddasámegielas *снудкэ* 'id.' ja «ruotasámegielas»³ *snodkeset* 'snuđđat'. Dát sáhttet leat suorggádusat seamma máddagis go *snuđđat*. Ekspressiiva sániin leat sierra suorggádusat mihtilmasat sihke suoma- ja sámegielain (gč. omd. Kulonen 2010: 235–255), ja suorggádusa *-gat*

3 Diehtu dán gáldu geavahan suopmanis lea eahpesihkkar ja dan dihte lean geavahan namahusa ruotasámegielas, nu go gáldusge. Jáhku mielde dat lea julevsámegiella.

geavaheamis sáhttet leat mielde suomagiela sániid *nyyhiä* 'hiñkit' ja *niiskua*, *niiskuttaa* 'snuddat' váikkusat.

Onomatopoehtalaš sátni sáhtášii leat *snurkit*, muhto Lagercrantz (1939 nr. 6721) mielde dat lea goit skandinávalaš loatnasátni. Nielsen (1938 s.v. *skur'ket*) árvala, ahte *skurkit* livččii sáni *snurkit* variánta. Parallealla dakkár *sn-/sk-*variašuvdnii lea *snuhrrat*, *skuhrrat* 'oadđit jienalaččat'. Goappašat sátnepárat govvidit jiena. Fertege muitit ahte onomatopoetikon ii daga duššin skandinávalaš etymologijja. Málle dasa, mo govvidit dihto jiena, sáhtta boahit giellaoktavuođaid bokte. Ovdamearkka dihtii juste dat *snuhrrat* lea sihke semantihkalaččat ja jietnadatlaččat seammalágan go eanjalasgiela *snore* 'skuhrrat'. Maid sátni *skálla* lea skandinávalaš loatna (Qvigstad 1893 s.v. *skálla*), vaikko datge govvida jiena.

Čuovvovaččat čilgen dárkilabbot golbma ođđa etymologijja, mat gávdnojit maid tabeallas 1.

snahpput, *snahppot*

Eará sátni (Álgu): *snahpastit*, *snahppot*

Dát sátni ii gávdno eará sámegielain.

< d. *napp* 'snahpput'

snoakkis, *snoagga* 'vánis; hánis'

Eará sátni (Álgu): *snoagga*, *snoaggásit*, *snoaggát*, *snoaggi*, *snoaggudit*,

snoaggut, *snoakkášit*, *snoakkit*

< vsk. *(g)*nógr* 'doarvái' dahje manjit dr. *nogha* 'dárkil; seastevaš, hánis'

(mearkkašumit SSA 1992–2000 s.v. *nuuka*)

Sánis *snoakkis* eai leat vástagat eará sámegielain. Dan dihte leage vejolaš, ahte dan loatnaoriginála lea dološruotagiela *nogha* (de Vries 2000 (1961): 180) iige vuodđoskandinávalaš giela **nógr*. Seamma gáldus boahá maid suomagiela *nuuka* 'dárkil; seastevaš, hánis', mii lea loatna ruotagiela sánis *noga* (SSA 1992–2000 s.v. *nuuka*).

Dáid etymologijjain lea dehálaš fuobmát, ahte skandinávalaš originálain váilu sátnéalgosaš *s*. Sámegielas dán *s* sáhtášii gohčodit *s*-mobiilan, muhto sivva dasa, ahte dat lea ihtán, sáhtta leat hypokorisma. Dán dáhpáhusas hypokorisma máksá dan, ahte sáni vierisvuohta lea deattuhuvvon ja sátnái lea lasihuvvon dakkár elementa, mii lea dábálaččat ođđa loatnasániin. Ovdamearkka dihtii suomagiela

oarjesuopmaniin gávdnojit sánit, maid álggus lea *f*, vaikko dat ii dáidde leat vuorddehahti, ovdamearkan *faasi* 'rásselihhti' (< r. *vas* 'id.') ja *flooki* 'viissis' (< r. *klok* 'id.') (Laakso [2010]). Muhtun davvisámegiela suopmaniin seammalágan sátni lea ovdamearkka dihtii *pensiidna*, man sátnéalgošaš *p* lea hyperkorrekta konsonánta. Jietnadatlága mielde das galggašii leat dábálaš konsonánta *b* (vrd. d. *bensin*).

snuoggat, *snuggat* 'susttašit; guorahallat'

Eará sánit (Álgu): *snuogga*, *snuoggamuš*, *snuoggasit*, *snuoggá*, *snuoggát*

= sáJ *snuoggat* 'snuoggat' (Grundström 1946–1952 s.v. *snuoggat*)

< r. *snoka* 'ohcat juoidá; haksilit juoidá'

Sámegiela *snuoggat*, *snuggat* leat skandinávalaš loanat. Ruotagiela sátni *snoka* lea suopmaniin hui dábálaš ja dan mearkkašupmi lea seamma go sámegielasge. Ruotagiela *-k-* vástta sámegielas lea goittotge dábálaččat *-hk-*, man dáfus etymologiija ii leat áibbas čielggas. Lea goit vejolaš, ahte dán sáni sátnéalggu *n* livččii bohtán sátnái maŋŋelis, várra kontaminašuvnna dahje sáni ekspressiiva luonddu dihte, ja dát livččii seamma sátni go julevsámegiela *suoggat* 'havssášit, snuoggat'.⁴ Davvisámegielas gávdno dán vástta *suokkardit*, ja dáid oktavuoda suomagiela sániin *sonkia* 'roggat, skurbať' lea navdán ovdamearkka dihtii Koponen (2001: 118–121; gč. maid SSA 1992–2000 s.v. *sonkia*).

snuskit 'ohcat; haksilit'

Eará sánit: *snuskkihit*

= sáG *snuške*^δ (T. I. Itkonen 1958: 286, 508)

< d. *snuske* 'id.'

noskit 'jienádit (beana, mii lea fuobmán juoidá)'

= sáN *noskkâd* 'sustit, susttašit', sáG *чыушукэ* 'id.'⁵

? = s. *nuuskia* 'id.' (Rédei 1988 s.v. *nuska-*)

Sániid *snuskit* ja *noskit* oktavuoha lea eahpečielggas. Davvisámi *snuskit* 'ohcat; haksilit' lea árvideamis loatna dárogiela sánis *snuske* 'id.', muhto gielddasámegiela

4 Dán buohtastahttima lea refereearvvoštalli evttohan.

5 Gielddasámi ortografijain lea Michael Rießler veahkehan.

snuske^δ sáhttá leat loatna davvisámegielas dahje suomagiela sánis *nuuskia* 'sustit, susttašit'. Sátnái *nuuskia* addá *Suomen sanojen alkuperä* (SSA 1992–2000 s.v. *nuuskia*) eahpečielga čilgehusa. Dan mielde *nuuskia* sáhtášii leat onomato-poehtalaš sátni. Suomagiela sátnái *nuuskia* leat vástagat maid eará nuortamearra-suopmelaš gielain ja SSA fuomášuhtta, ahte maid eará urálalaš gielain gávdnojit seammalágan sánit, muhto ii goittotge buohtastahte daid etymologalaččat. SSA maid čujuha áibbas seammalágan sániide ruotagiela suopmaniin *snuska* 'haksilit; ohcat' ja dárogielas *snuske* 'id', mat heivešedje bures maid suoma sáni *nuuskia* originálan.

Davvisámegielas lea vel sátni *noskit*, man mearkkašupmi lea earálágan go *snuskit* ja dat čujuha eanet jienaide, vaikko das gal lea mielde dat, ahte beana fuobmá juoidá ovdal go dat jietnada. Rédei (1988 s.v. *nuska*-) lea buohtastahtán sámegiela *noskit* ja suomagiela *nuuskia* 'sustit, susttašit' etymologalaččat ja árvala, ahte dat boadášedje suoma-volgalaš vuodđogiela hámis *nuska*-. SSA (1992–2000 s.v. *nuuskia*) ii šat guorras dasa, ahte dat livččii jáhkehahtti etymologiiija.

Sn-álgosaš skandinávlaš loatnasánit sámegielas gullet čuovvovaš semantihkalaš attrakšuvdnaguovddážiidda: luondu, olmmošlaš iešvuodat, báttit, lihkaeamit, njálbmi, njunni, čuohppan ja posišuvdna, nugo *snahpput*. Southern (1999: 68–73) čájeha listtu *sn*-álgosaš sániin germánalaš gielain. Dat sánit gudedet hui seammalágan mearkkašumiid go sámegiela sánitge. Mearkkašumit leat 'suotna', 'láigi', 'botnji', main mearkkašupmi 'báddi' lea gárggiidan. Dasa lassin dán joavkkus leat maid sánit, mat čujuhit geahčái ja njunnái (omd. dd. *snaf̥or* 'hearkkesjunat'). Southern (1999: 255) mielde sátnearálgosaš konsonántačoahkit ja daid variašuvdna lea germánalaš gielain hui dábálaš ekspressiiva sániin. Dan dihte orru leamen nu, ahte dákkár konsonántačohkiid ekspressiiva funkšuvdna lea luoikkahuvvon sámegilli loatnasániid mielde.

4.2 Suopmelaš loatnasánit

Dán bihtás evttohan moatti sámegiela sátnái suopmelaš álgovuolgaga. Eará dutka-mušain eai leat *sn*-álgosaš sániide suopmelaš loatnaoriginálat evttohuvvon.

snogas 'njagas (earenoamážit bohcco čorvviid birra)'

Eará sánit: *snogagit*, *snogastahkii*, *snogil*, *snoguhit*, *snohkkát*, *snohkut*

= sáJ *snâhki* (Grundström 1946–1952 s.v. *snâhki*), sáDa *ногк-* (T. I. Itkonen 1958: 908)

? < su. *nokka* 'geahči'

Suomagiela sátni *nokka* 'geahči; njunni' lea ožžon namahusa *deskriptiiva sátni* (SSA 1992–2000 s.v. *nokka*). SSA čujuha ruotagiela sátnái *nock* 'borjasa geahči; čohkka, geahči' ja islánddagiela sátnái *hnokki* 'roahkki', muhto atná suomagiela *nokka* deskriptiivan várra dan dihte go ob-ugralaš gielain gávdnojit seammalágan sánit, nugo davvihanti *noχ-* 'boaibmut'.

Lea gal vejolaš, ahte sámegiela sánis *snogas* lea maid skandinávalaš loatna, muhto dalle dat árvideamis ii leat hirbmat boaris, go vuosttas stávvala vokála lea *o* iige *oa*. Vuosttas stávvalis lea dábálaččat diftonga dalle jos sátni lea boares skandinávalaš loatna, nugo sánis *snoaggi*, mii lea loatna dološdárogielas.

T. I. Itkonen (1958: 284, 908) evttoha, ahte vearba *snugormastit* livččii suorgádus seamma máddagis (*s*)*nog-* go sátni *snogas*. Sátni *snugormastit* ii leat rekonstruerejuvvon vuodđosámegillii vaikko seammalágan sánit gávdnojit measta buot sámegielain. Sivva dasa lea jietnadagaid eahpenjuolggaduslaš variašuvdna, man dihte leage vejolaš, ahte suorgádusat leat ráhkaduvvon vuodđogiela maŋŋil.

snugormastit, *snuhkormastit* | sáJ *snâgurmasstet* 'snuittet, snugormastit' (Grundström 1946–1952 s.v. *snukurmastēt*), *snâgârdit* 'id.' | sáA *šnukârmistiđ* 'snugormastit' (Sammallahti & Morottaja 1993 s.v. *šnukârmistiđ*), *šnukkâristiđ* 'id.' (E. Itkonen 1986–1991 s.v. *šnukkâristiđ*) | sáN *nokkâ'stted* 'id.' (T. I. Itkonen 1958: 508; Sammallahti & Mosnikoff 1991 s.v. *kompastua*)

Jos *snugormastit* gullá oktii dáiguin sániiguin, de ferte geahčadit dan leavvanviidodaga ođđasit go suorgádusa *snugormastit* leavvanviidodat lea viidásut go dan máddaga (*s*)*nog-*. Vaikko *snugormastit* ii leat rekonstruerejuvvon vuodđosámegillii, de mii fertet navdit, ahte mátta (*s*)*nog-* lea leamaš jo vuodđosámegielas, vaikko dat ii buot sámegielain šat okto gávdnoge. Leage vejolaš, ahte dat mátta lea etymologalaččat seamma go suomagiela *nokka* 'geahči; njunni'. Nubbi vejolaš-vuohta lea, ahte dat lea loatna vuodđoskandinávalaš gielas **hnúka* 'nollát, nollagit', mas lea gárggiidan ođđadárogiela *nuka* 'náđđát' (de Vries 2000 (1961): 245). Vuosttas stávvala erohusaid *u* ~ *o* dihte dát buohtastahttin lea hui eahpesihkkar.

snoallat 'hupmat nuskket'

= sáA *snuollađ* 'id.'

< su. *nolata* 'hehppet; dahkat jallan; cohkkohit'

Sámegiela *snoallat* sáhtta leat loatna suomagielas dan dihte go dat gávdno dušše davvisámegielas ja anárašgielas. Mearkkašupmi heive maid bures. SSA (1992–2000 s.v. *nolo*) mielde suomagiela sátni *nolata* lea suorggádus sánis *nola* 'njivli, soalsi', mas lea seamma álgovuolgga go sámegiela sánis *snuolga*. Koponen (2013) evttoha, ahte sátnéalgosaš **n* livččii jo urálalaš vuodđogielas leamaš ekspressiiva elemeanta, ja son buohtastahtta urálalaš vuodđogiela sániid **nälma* 'njálbmi' ja **nolki* 'snuolga', muhto dakkár buohtastahttin lea hui spekulatiivvalaš. Maid Kulonen (2010: 168–169) ovttaštahtta njálbmái, njunnái ja soalsái čujuhan sániid fonestemain #*nuli*- 'njivllas; njalkkas' ja čilge, ahte das leat guokte eará vokála-variántta #*nili*- (> su. *niljakas* 'njivllas') ja #*noli*- (> su. *nuolla* 'njoallut', *nola*, *nolki* 'njivli, soalsi', sáD *snuolga*).

Man dihte lea *s* lasihuvvon suomelaš loatnasániide? Sivva dasa ii várra leat hypokorisma nugo skandinávalaš loatnasániin lea vuorddehahtti. Lea vejolaš, ahte *s* leage ihtán ovdanbuktit affeavtta.

Kulonen (2001; 2010: 118, 246) lea evttohan, ahte sátnéalgosaš *n*- livččii guoddán jietnasymbolihka várra jo suoma-ugralaš vuodđogielas. Su mielas jietnasymbolihkka oidno dakkár suomelaš sániin nugo *nilkka* 'juolgeruohtas' ja *nivel* 'ladaš' (Kulonen 2001; 2010: 118). Kulonen (2010: 247–255) lea evttohan mánja fonestema suoma-sámi vuodđogillii. Okta dain lea #*noli*, mas livčče gárggiidan suomagiela *noli* 'njivli, soalsi', *nuolla* 'njoallut' ja *nolata* 'hehppet' ja sámegiela *njoallut* ja *snuolga*. Oassi dain fonestemain lea gal vejolašge, muhto oassi dain lea boastut. Mihtilmas Kulonena evttohan fonestemaide lea, ahte dat leat guovttestávval gihppagat. Livččii goit buoret gohčodit daid sátnehápmiin dahje sátnemáttan. Ekspressiiva sánit sihke suomagielas ja sámegielain leat eanas suorggádusat, man dihte lea váttis rekonstrueret guovttestávval vuodđosáni suoma-sámi vuodđogillii.

Sivat ovttalágan sániide suomagielas ja sámegielain leat sihke etymologalaš nativiseren ja ovttalágan giellaoktavuođat. Etymologalaš nativiseremis suomelaš loatnasánit leat heivehuvvon sámegielaide sátnevuorkái nu, ahte dat orrot leame boares sánit. Dakkár sátni Kulonena materiálas sáhtta leat sámegiela *daškat*, masa son lea evttohan vástaga suomagiela sánis *tiheä* 'daškat'. Dat goit sáhtta leat loatna

sánis *tihēä* dahje dan variánttas *tihkeä* 'id.' dan dihte go suomagiela konsonántta *h* vástta sámegiela lea árbesániin dábálaččat *s* iige š.

Leat leamaš lagas giellaoktavuođat skandinávlaš gielaid ja suoma- ja sámegielaid gaskka. Dan dihte seamma skandinávlaš gáldus sáhttet leat ihtán sánit sihke sám- ja suomagillii. Kulonen (2010: 251) lea evttohan, ahte suomagiela sánis *pursua* 'boršut' ja sámegiela sánis *boršut* livččii seamma álgovuolgga. Aikio (2006: 20) lea goit evttohan *boršut*-sátnái skandinávlaš etymologiija (< vgerm. **fursja*-, vrd. isl. *fyssa*), ja suoma *pursua* 'boršut' orru leamen seamma gáldus boah-tán. Dát sánit leat maid ovdamearkkat dasa, ahte maid jiena govvideapmi sáhtta leat konvenšunála ja onomatopoehtikon ii leat álo sáni álgovuolgaga áidna čilgehus.

4.3 Sánit main lea dovdameahttun álgovuolgga

Go mii váldit eret buot sániid, maidda mii diehtit loatnaetymologiija dahje mat leat boares árbesánit, de semantihkalaš juohkáseapmi lea miellagiddevaš: sániin, mat čujuhit elliiide, daid iešvuodaide ja fysalaš iešvuodaide lea buohkain dovdameahttun álgovuolgga.

eallit	<i>snávli</i> 'sávlla'
	<i>snáhka</i> 'njinjelas čavrris'
	<i>snárttal</i> 'Mareca penelope'
	<i>snierttat</i> 'vánddis'

Sánis *snávli* leat vástagat anárašgielas (*staaula*) ja nuortalašgielas (*snaaul*, *staaul* ja maid *staulnjös*) (T. I. Itkonen 1958: 507). Buot boarrásmos sátni lea *snárttal* (< vsá. **nárttēl*, Lehtiranta 2001 (1989): 80), ja dat lea áidna, mii lea ožžon juogalágan etymologiijaevttohusa. Jorma Koivulehto (1988: 39–40) lea evttohan dasa germánalaš álgovuolgga. Olthuisa (2007: 140–142) mielas dat ii goittotge leat rievttis etymologiija. Su mielas onomatopoehtalaš álgovuolgga livččii buoret čilgehus go Koivulehto loatnaetymologiija.

Elliid namahusaid dovdameahttun álgovuolgga doarju Aikio (2012) navdima, ahte sátnéalgosaš konsonántačoahkit livčče leavvan substráhtagielaš sámegielaide. Aikio (2012: 85) mielde dihto semantihkalaš giettít nugo luondu ja eallit leat dakkárat, main sáhtta vuohttit substráhtaváikkuhusa. Elliid namahusain dušše

snárttal lea rekonstruerejuvvon vuodđosámegillii. Dat lea dábálaš čáhceloddi Sámis ja dan dihte dan namahus lea vejolaš substráhttanamma, vaikko maid onomatopoehtalaš álgovuolggá livččii oalle vejolaš, nugo Olthuis (2007: 142) evttoha.

fysalaš iešvuodát	<i>snárri</i> 'goalki (čáhci)' <i>snaraidit</i> 'bahčiidit (dakkár ealli biergu, mii lea njuvvon ovdal go dat lea albma ládje jápmán)' <i>snirki, cirki</i> 'ceakkus (njuni birra)' = sáN <i>cir'k̃k̃-njuu'nn</i> 'id.' (T. I. Itkonen 1958: 634) <i>snurzi</i> 'olmmoš, gean njunni lea steaččas'
olbmo/ealli oasis	<i>snarvi, smarvi, smarfi</i> = sáA <i>snarvi</i> 'cirkenjunat' (E. Itkonen 1986–1991 s.v. <i>snarve</i>); sáN <i>smie'rff</i> 'snarvi' (Lagercrantz 1939 nr. 6639) <i>snuđđur</i> 'guoli obbalággá'
elliid iešvuodát	<i>snolki</i> 'boazu, mii ii hálit borrat; vuollemielalaš olmmoš' <i>snarras</i> 'oanehaš, muhto oavssálaš (bohcco čoarvvi birra); riidalahkes' = sáJ <i>snarre</i> , sáL <i>snárruo</i> (Álgu) <i>snavggas</i> 'láiki (beatnaga birra)'
náhkki	<i>snarkat</i> 'roamššagit vuoššamiin' <i>snárki</i> 'sorri' <i>snurpanit</i> 'duohpašuvvat'
njálbmi	<i>snoahpat, snoahput</i> 'boaibmut' <i>snoaltut</i> 'vuovdduštít'
posišuvdna	<i>snuitit</i> 'guossat' = sáA <i>snujttiđ</i> (E. Itkonen 1986–1991 s.v. <i>snujttiđ</i>), sáN <i>snui'tt'jed</i> 'nohkat; snuitit' (T. I. Itkonen 1958: 508)

snuvttet 'snuitit'
snuvlát 'snohkkát'
 = sáA *snuvláđ* 'snohkkát' (E. Itkonen 1986–1991 s.v. *snuvláđ*)

jietna

snievkkas, smievkas 'bistevaš givssálaš jietna'
snealkut 'hámsut (máŋgga geardde)'
snoalkit 'čoalkit'
snuhrrat, skuhrrat
snurkit, skurkit 'ruovgat'
snoavkit, stoavkit
 = sáA *stoavkkáättiđ* 'stoavkit', *štovkkaliđ* 'stoavkkahit'
 (E. Itkonen 1986–1991 s.v. *stoavkkáättiđ*; *štovkkaliđ*)
snarrot 'riidalit'
 ? = sáL *snárredh* 'harrat'

Sániid gaskkas, mat čujuhit jienaide, njálbmái ja njunnái, leat ollu sánit, maid álgovuolgga lea dovdameahttun, vaikko njunnái čujuhan sániid joavkkus leat jo skandinávalaš loatnasánit gávdnon. Kulonen (2010: 244–246) ja Koponen (2013) leaba evttohan, ahte *n*-álgosaš sánit livčče juo suoma-ugralaš vuodđogielaš čujuhan earenoamážit njunnái ja njálbmái, nugo ovdamearka dihtii suoma-ugralaš vuodđogiela sátni **nálmä* 'njálbmi' (> *njálbmi*).

Maid skandinávalaš gielain *sn*-álgosaš sánit čujuhit njunnái ja njálbmái, ja maid jienaide, mat bohtet njálmmis dahje njunis. Dange dihte in leat sihkkar, ahte *n* dahje *sn* livččii fonestema, nugo Kulonen evttoha. Lea vejolaš, ahte *s*-jietnadat lea lasihuvvon *n*-álgosaš árbesániide earenoamážit dalle go háliida ovdanbuktit affeavtta.

Sániide, mat čujuhit jienaide, lea dábálaččat addojuvvon onomatopoehtalaš etymologiija. Sátni sáhtta goittotge leat sihke onomatopoehtalaš ja loatnasátni, fuolakeahtta das ahte onomatopoetikon heive buoret etymologalaš čilgehussan go ekspressivitehta. Leage vejolaš, ahte oassi sániin, mat čujuhit jienaide, leatge onomatopoehtalaš árbesánit.

snaraidit 'bahčiidit (dakkár ealli biergu, mii lea njuvvon ovdal go dat lea albma ládje jápmán)'

snarkat 'roamššagit vuoššamiin'

Eará sánit: *snarkái, snarkkihit*

snárki 'sorri'

Eará sánit: *snárkanit, snárkašuvvat, snárkái, snárkkagit, snárkkas, snárkkil, snárkudit, snárkut*

= sáL *snaarhkoes* 'snárki' (Lagercrantz 1939 nr. 6683), sáA *šnárkki* 'snárki' (E. Itkonen 1986–1991 s.v. *šnárkki*), sáN *snárkkad* 'snárkkil' (T. I. Itkonen 1958: 507)

snarrot 'riidalit'

Sn-álgosaš sániid joavkkus orru leamen sátnebearaš, man vuodđomearkkašupmi lea 'roamššaš, namalassii *snarkat, snárki*. Dasa sáhhtá gullat maid *snarras* 'oanehaš, muhto oavssálaš (bohcco čoarvvi birra)'. Maid *snaraidit* 'bahčiidit (dakkár ealli biergu, mii lea njuvnon ovdal go dat lea albma ládje jápmán)' sáhhtá gullat seamma sátnebearraši. Nielsen (1938 s.v. *snâr'rut*) lea buohtastahtán sániid *snarrot* ja *snaraidit*, muhto nu várrugasat, ahte son ii leat navdán seamma álgovuodu dáidda sániide.

Semantihkalaččat daid sániid livččii vejolaš buohtastahttit, muhto daid jietnadatlaš oktavuohhta lea eahpečielggas earenoamážit vokálavariašuvnna dihte. Lea datte miellagiddevaš, ahte seamma hápmi *o*-vokálain lea *snorri*, ja dat lea skandinávalaš loatnasátni. Sániid *snorri* ja *snárki* leavvanviidodat lea buot stuorimus dáid sániid joavkkus. Sánit *snarkat, snarrot* ja *snaraidit* gávdnojit dušše davvi-sámegielas dahje davvi- ja julevsámegielas.

Semantihkalaččat *snorri* heivešii bures oktii sániiguin *snarkat* ja *snárki*, muhto jietnadatlaččat daid oktavuohhta lea hui eahpečielggas vuosttas vokálaid variašuvnna dihte. Juogalágan sátnehámi *snVrr/k-* lea vejolaš ráhkadit, ja dan vuodđu livččii várra skandinávalaš loatnasátni *snorri* dahje dan ja sáni *snárki* kontaminašuvdna. Sihke sám- ja suomagielas lea vuosttas stávvala vokálavariašuvdna dakkár sániin, mat leat lahkalašaid semantihkalaččat.

Sámegielas paralleallat sáhtášedje leat jiena govvidan sánit *snealkut* ja *snoalkit*, mat leat jietnadatlaččat lahkalaš, muhto dárkkuhit vehá sierra áššiid. Dakkár ovdavokála - maŋnevokála variašuvdna lea mihtilmas maid suomagielas, nugo *nila* 'njivli, šliivi' ja *nola* 'njivli, šliivi' (gč. omd. Kulonen 2010).

Aikio (2012: 84–85) fuomášuhtta, ahte máŋga sáni, maid álgovuolgat leat dovdameahtumat, čájehit eaŋpenjuolga jietnadatlaš variašuvnna sámegielaide gaskkas. Aikio čájeha, ahte máŋgga sánis sátnéalgošaš *š* ja *s* molsašuddet, nugo davvisámegiela *snárki* ja anárašgiela *šnárkki*. Su mielas dat dáhpáhuvvá substráhtaváikkuhusa dihte: substráhtagiela jietnadagat leat substitueren eará gielain eará láhkai; oarjesámegielain lea *s* ja nuortasámegielain dat lea *š*. Oassi su čájehan sániin leat ekspressiivvat, ovdamearkka dihtii davvisámegiela *suostu* 'mieska muorra', man seammalágan sátni lullisámegielas lea *saasne* 'bealle goike, mieska muorra'. Nuortalašgielas seammalágan sátni lea *šošnn* 'jápmán ja goike beahci', muhto dat lea *š*-álgošaš. Buot golbma sáni rekonstruerejuvvojit sierra álgohámiide. (Aikio 2012: 85.)

5. Bohtosat

Dán artihkkalis lean čájehan, mo sámegielat *sn*-álgošaš sánit devdet ekspressiiva sátnovuorkká dovdomearkkaid. Dat leat semantihkalaččat affektiivvat ja varierejit fonologalaččat. Sámegiela *sn*-sánit mihtilmasat varierejit eará konsonántačohkii-
guin ja konsonánttaiguin, nugo *sm-*, *sk-* ja *ci-*. *Sn*-sánit varierejit maid vokálalaččat. Earenoamážit vuosttas stávvála konsonánttat varierejit, nugo *a* ja *á*. Oassi varieremis reflektere skandinávalaš gielaide sániid vokálavariašuvnna. Dehálaš lea maid tendeansa, gos boarrásut, dološdárogiela loatnasániid álggus gávdno diftonga, ja fas ođđasut loatnasániin lea dábálaččat okta vokála.

Sn-sániid álgovuolga variere. Sániid gaskkas leat skandinávalaš loatnasánit ja dán artihkkalis lean evttohan moadde suomelaš loatnasáni. Stuorra oasis sániin lea ain dovdameahtun álgovuolga, ja Aikio (2012) evttohusa mielde leage vejolaš, ahte *sn*-sánit leat leavvan sámegielaide maid substráhtagielas, sullii seamma áigge go boares skandinávalaš loatnasánit. Earenoamážit *sn*-álgošaš eliid namahusat sáhttetge leat substráhtagielas luoikkahuvvon sánit.

Dán artihkkalis evttohuuvon etymologijaid mielde mii sáhttit navdit ahte *sn*-álgu sáhtta ihtit maid dakkár sániide, gos dat ii álgoálggus leat. Dat sáhtta ihtit *n* ovddabeallai, muhto lea maid vejolaš, ahte *sn*-álgu ihtá *s*-álgošaš sáni álgui nugo sánis *snuogga*, jos dat lea suomagiela sáni *sonkia* vástta. Áidna sihkkaris sátni ovdal lea leamaš *snuolga*, muhto dás lean čájehan, ahte ekspressiiva sánit sáhttet oázžut *sn*-konsonántačohki álgui dan dihte go seamma semantihkalaš gieltis

gávdnojit jo eará *sn*-álgosaš sánit. Orru leamen nu, ahte sátni *snuolga* lea ožžon s sáni álgui juste attrakšuvdnaguovddáža dihte, go mánga *sn*-álgosaš sáni čujuhit njunnái. Leage dehálaš fuobmát ja dutkat, mii váikkuha sániid ekspressivitehtii.

Ekspressiiva sániid dutkamis lea dehálaš muitit, ahte ekspressiiva sánit rivdet álkit ja ii leatge jáhkehahtti, ahte livččii vejolaš dadjat, makkár jietnadatlaš dahje eará gielalaš iešvuohta livččii boares urálalaš iešvuohta. Vaikko Aikio (2001) dadjá, ahte suoma- ja sámegielaid ekspressiiva sániid iešvuođat leat goabbatlárganat, de mii sáhttit fuobmát maid ovttalárganvuođaid. Dakkárat leat vokálavariašuvdna vuosttas stávvalis, ja maid sátnehámi variašuvdna, mii gávdno ovdamearkka dihtii sániin *snorri*, *snarras*, *snarkat* ja *snárki*, main sáhtášii ráhkadit sátnehámi *snVrr/k-*. Dákkár variašuvnna lea goit váttis čilget ja galggašii dutkat eanet dan, mo sámegielaid ekspressiiva sátneráhkadus doaibmá. Kulonen (2010: 247–251) ja Koponen (2013: 92–149) leabage buohtastahtán suoma- ja sámegiela ekspressiiva sániid. Dán artihkkalis lean čájehan vejolaš sámegiela ekspressiiva sániid variašuvnna, muhto lean maid čájehan, ahte giellaoktavuođat váikkuhit viehka olu giela ekspressiiva sátnevuorkái ja sátneráhkadeapmái.

Giitosat

Mun giittán dán artihkkala ruhtadeamis Helssega universitehta HALS-dutkanjoavkku, DigiSápmi-prošeavtta ja Suomagiela ja suoma-ugralaš gielaide departemeantta. Dasa lassin giittán anonyma árvoštalliid dehálaš fuomášumiid ovddas.

Oanádusat

- ? eahpesihkkaris buohtastahttin
- ?? hui eahpesihkkaris buohtastahttin
- d. dárogiella
- dd. dološdárogiella
- deang. dološeangalasiella
- dr. dološruotagiella
- eang. eangalasiella
- id. seamma go ovdal

isl.	isláuddagiella
nmsu.	nuortamearasuopman
r.	ruotagiella
ru.	ruoššagiella
sáA	anárašgiella
sáB	bitonsámegiella
sáD	davvisámegiella
sáDa	darjjesámegiella
sáG	gielddasámegiella
sáJ	julevsámegiella
sáL	lullisámegiella
sáN	nuortalašgiella
sk.	skandinávalaš
su.	suomagiella
vsá.	vuodđosámegiella
vsk.	skandinávalaš vuodđogiella
vgerm.	germánalaš vuodđogiella

Gáldut

Materiála

Álgu = *Álgu-diehtovuodđu. Sámegielaid etymologaš diehtovuodđu* [online-diehtovuodđu]. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. <<http://kaino.kotus.fi/algu/>> (22.3.2016).

Girjjálašvuohta

Aikio, Ante 2001: Miten kuvaannollisuus selittää sanoja? – *Tieteessä tapahtuu* 4/2001: 61–63.

Aikio, Ante 2006: On Germanic-Saami contacts and Saami prehistory. – *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 91: 9–55.

Aikio, Ante 2007: Etymological nativization of loanwords. A case study of Saami and Finnish. – Ida Toivonen & Diane Carlita Nelson (doaimm.), *Saami Linguistics*. Current issues in linguistic theory 288. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 17–52.

- Aikio, Ante 2009: *The Saami Loanwords in Finnish and Karelian*. Academic dissertation, Faculty of Humanities, University of Oulu. <https://www.academia.edu/4813912/The_Saami_Loanwords_in_Finnish_and_Karelian> (22.3.2016).
- Aikio, Ante 2012: An Essay on Saami Ethnolinguistic Prehistory. – Riho Grünthal & Petri Kallio (doaimm.), *A Linguistic Map of Prehistoric Northern Europe*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 266. Mémoires de la Société Finno Ougrinne 266. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura. 63–117.
- Anttila, Raimo 1976: Affektiivis[-deskriptiivis-onomatopoeietis]ten sanojen asema kielen merkkisysteemissä. – *Virittäjä* 80: 126–133.
- Beekes, Robert S. P. 1995: *Comparative Indo-European Linguistics: An Introduction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Campbell, Lyle 2004: *Historical Linguistics*. Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Grundström, Harald (doaimm.) 1946–1952: *Lulelappsk ordbok på grundval av K. B. Wiklunds, Björn Collinders och egna uppteckningar*. Skrifter utgivna genom landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. Ser. C:1. Uppsala: A.-B. Lundequistska bokhandeln.
- Grönholm, Maija 1988: *Ruotsalaiset lainasanat Turun murteessa*. Turku: Åbo Akademi.
- Hellquist, Elof 1922: *Svensk etymologisk ordbok*. Lund: C.W.K Gleerups förlag. <<http://runeberg.org/svetym/>> (23.6.2016).
- Hinton, Leanne & Nichols, Johanna & Ohala, John J. 1994: *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Itkonen, Erkki 1966: *Kieli ja sen tutkimus*. Helsinki: WSOY.
- Itkonen, Erkki (doaimm.) 1986–1991: *Inarilappisches Wörterbuch* 1–5. Herausgegeben von Erkki Itkonen unter Mitarbeit von Raija Bartens und Lea Laitinen. Lexica Societatis Fenno-ugricae 20. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Itkonen, T. I. 1958: *Koltan- ja kuolanlappin sanakirja = Wörterbuch des Kolta- und Kolalappischen*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 15. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Jarva, Vesa 2003: *Ekspressiivisyys ja venäläisperäisyys suomen murteiden sanastossa*. Jyväskylä studies in humanities 224. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Jomppanen, Marjatta 2011: Pohjoissaamen ja suomen koloratiivikonstruktio vertailussa. – *Lähivertailuja* 21: 106–121.

- Jomppanen, Marjatta 2013: Koloratiivakonstrukšuvdna Hans Aslak Guttorma girjjiin – davvisámegiela koloratiivakonstrukšuvnna veardádallan suomagielain. – *Sámi dieđalaš áigečála* 1/2013: 7–28.
- Koivulehto, Jorma 1988: Lapin ja itämerensuomen suhteesta. Ieur. -tr-yhtymän korvautuminen lainoissa. – *Virittäjä* 92: 26–48.
- Koponen, Eino 1998: *Eteläviron murteen sanaston alkuperä – Itämerensuomalaista etymologiaa*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 230. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Koponen, Eino 2001: Itämerensuomalais-saamelaisia sanavertailuja. – *Virittäjä* 105: 118–123.
- Koponen, Eino 2013: Beiträge zur uralischen Wortbildungslehre mit besonderer Berücksichtigung des Samischen. – *Finnisch-Ugrische Mitteilungen* 37: 77–159.
- Kulonen, Ulla-Maija 2001: Eräiden ruumiinosien nimityksistä. – Sándor Maticsák & Gábor Zaicz & Tuomo Lahdelma (doimm.), *Ünnepi könyv Keresztes László tiszteletére*. Folia uralica debreceniensia 8. Debrecen & Jyväskylä: Finnugor Nyelvtudományi Tanszék. 293–301.
- Kulonen, Ulla-Maija 2006: Eläimet ja affekti – etymologisia huomioita. – *Virittäjä* 110: 322–335.
- Kulonen, Ulla-Maija 2010: *Fonesteemit ja sananmuodostus. Suomen kontinuatii-visten u-verbijohdosten historiaa*. Suomi 197. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lagercrantz, Eliel 1939: *Lappischer Wortschatz* I–II. Lexica Societatits Fenno-Ugricae VI. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Lehtiranta, Juhani 2001 (1989): *Yhteissaamelainen sanasto*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 200. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Länsimäki, Maija 1987: *Suomen verbikantaiset in: ime -johdokset*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 469. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mosnikoff, Jouni & Samallahti, Pekka 1988: *U'cc sääm-lää'dd sää'nnkeârjaž. Pieni koltansaame-suomi sanakirja*. Utsjoki: Jorgaleaddji.
- Nielsen, Konrad 1938: *Lappisk ordbok grunnet på dialektene i Polmak, Karasjok og Kautokeino* III: N-Æ. Oslo: H. Aschehoug & Co.
- Nikkilä, Osmo 1998: *nop-ea -> nop-sa, sel-keä -> sel-vä*: Suffiksinvaihto ja suomen sanojen etymologointi. – Urho Määttä & Klaus Laalo (doimm.), *Kirjoituksia*

- muoto- ja merkitysoipista*. Folia Fennistica & Linguistica 21. Tampere: Tampereen yliopisto. 77–101.
- Olthuis, Marja-Liisa 2007: *Inarinsaamen lajinnimet: lintujen ja sienten kansanomaisten nimitysten historiaa ja oppitekoisten uudisnimien muodostuksen metodiikkaa*. Avvil: Anaráškielâ servi.
- Qvigstad, J. K. 1893: *Nordische Lehnwörter im Lappischen*. Christiania Videnskabs-Selskabs Forhandling for 1893 No. 1. Christiania: Jacob Dybwad.
- Rauhala, Ilona 2014: Adaptation of loanwords in the suffix type *-(e)TA in Finnish and Saami. – *Finnisch-Ugrische Forschungen* 62: 283–326.
- Rédei, Károly (doaimm.) 1988: *Uralisches Etymologisches Wörterbuch I-II*. Unter mitarbeit von Marianne Bakró-Nagy et al. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Sammallahti, Pekka & Morottaja, Matti 1993: *Säämi – suomâ sänikirje. Inarinsaamelais – suomalainen sanakirja*. Ohcejohka: Girjegiisá.
- Sammallahti, Pekka & Mosnikoff, Jouni 1991: *Suomi – koltansaame sanakirja. Lää'dd – sää'm sää'nnke'rrj*. Ohcejohka: Girjegiisá.
- Sköld, Tryggve 1961: *Die Kriterien der urnordischen Lehnwörter im Lappischen I*. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 8. Uppsala: Uppsala universitet.
- Southern, Mark R. V. 1999: Sub-Grammatical Survival: Indo-European s-mobile and its Regeneration in Germanic. – *Journal of Indo-European Studies Monograph* 34.
- SSA 1992–2000 = Itonen, Erkki & Kulonen, Ulla-Maija (doaimm.) 1992–2000: *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja* 1–3. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 556, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus – Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- de Vries, Jan 2000 (1961): *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*. Zweite verbesserte Auflage. 4. Auflage. Leiden: Brill.

Eará gáldut

- Laakso, Johanna [2010]: *FFF (forte fortissimo)*. Fennististä fenn(ogur)istiikkaa, f ja fonesteemeja. Sáhavuorru Ulla-Maija Forsberg 50 jagi -semináras 10.9.2010.

An etymological study of words with word-initial *sn-* in North Saami

Consonant clusters are a new phenomenon in the phonological structure of North Saami, and many words with a consonant cluster in the first syllable express affective meaning. This is particularly true of words that have a word-initial consonant cluster. The aim of this study is to discuss North Saami words beginning with the consonant cluster *sn-* from the perspectives of both etymology and semantics. The questions of this study are: What is the meaning of words with word-initial *sn-*?, and When and how have the words been adapted to Saami?

This study uses etymological methods to probe the background of the words. I have collected the material of the study from *Álgu* – an etymological database of the Saami vocabulary, and my material consists of North Saami words. I study the etymological background of words with word-initial *sn-*, and try to understand how word-initial *sn-* entered the North Saami vocabulary and what functions it has. The aim is to show that *sn-*words are attracted to certain semantic groups, and that the groups display semantics quite similar to that of *sn-*words in Scandinavian languages, from which many of the *sn-*words have been borrowed into Saami. In this study I suggest new Scandinavian and Finnish etymologies for some word-initial *sn-*words in Saami. Especially the Finnish etymologies are crucial, since they do not originally have the *sn-* cluster in Finnish, so it must have appeared after the words were borrowed into Saami. Thus this study proves that an initial *s* can appear in a word, given the appropriate semantic motivation.

Keywords: etymology, semantics, sound symbolism, expressive words, onomatopoeia

ILONA RAUHALA
University of Helsinki
ilona.rauhala@helsinki.fi